

KŘESŤANSKÉ LISTY A HUSŮV LID

Časopis Národní Jednoty Československých Protestantů v Americe a v Kanadě

Ročník LXIII (XXII)

Chicago, Illinois

červenec (July) 1961

Číslo (No.) 7

Reentry of Second Class matter at the Post Office at Taylor, Texas. Acceptance for mailing at a special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 11, 1918.

Miroslav Matouš:

V Mé když stojíš službě.

*Když do Mých služeb zasvěcen jsi cele,
svět chápeš bez škůdců a bez plevete,
vším dojat, co jsi zvedl k sobě vjš,*

*tu sestrou nazveš rybu utýranou
a kleslí ptáci bratry se ti stanou
a nad krále květ polí oceníš.*

*Kdo dívá se však jenom na užitek,
jen vahou mincí váží slabý kvítek
a měrou čísel měří každou věc,*

*kdo veden ziskem plnost krásy pálí,
ten rozpoltil Můj obraz hříšnou zvůli,
všem ke škodě — i sobě nakonec.*

Miroslav Růžička:

Čiňte pokání a věřte evangeliu

Marek 1, 15.

Přilíhli jsme si zvykli na tyto dvě výzvy Pána Ježíše, které se ozývají v Písmu v rozličných obměnách. Snadno mluvíme o tom, že litujeme svých hříchů a činíme pokání; s oblibou v modlitbách mluvíme o pokoře, která se vyznačuje příznáváním k vinám; s uspokojením až i sebevědomím vyznáváme svou důvěru evangeliu. Ne snad že bychom takovým mluvením neupřímně něco předstírali či zastírali, ale bereme tato slova Pána Ježíše doopravdy? Když Ježíš Nazaretský těmito dvěma výzvami téměř zahájil svou záchrannou cestu za člověkem, musí v nich být něco nejen vážného, důležitého, ale přímo ve své podstatě nepostradatelného pro život.

Vždyť již to návěští, "že se naplnil čas", upozorňuje, že je rozhodná chvíle. Můžeš

nad tím dnes jako tehdy mávnout rukou a ulehčit si oblíbeným "dejte mi s tím pokoj", ale Ježíš upozorňuje, že je rozhodný, nejvyšší čas. "Přiblížilo se království Boží." Vezměme tato slova "království Boží" doslovně. Nejde o výraz "království" nebo "kralování". Ale v něm mělo být vyjádřeno, že jde o plnost a absolutnost nějaké vlády — tak králové tehdy vládli. V Ježíši Nazaretském bere Bůh lidské věci cele do svých rukou, v něm se začíná dít jeho vůle. Jaký div, že Herodes byl touto zvěstí zneklidněn, že církevní knížata judská zbystrila pozornost ke každému slovu i činu tohoto Nazaretského, a že později i Pilát, třebaže celé věci nemohl dosti rozumět, stal se ostražitým. Vždyť zvěst, že se Bůh ujímá vlády, je svým způsobem zvěst velice revoluční. Víme, co chceme a kam chceme dojít, máme své cíle a vymýšlíme cesty, které k nim vedou. Ale jestliže se Bůh ujímá vlády, kdo může vědět, kam věci povedou? Proto vždycky, když tyto výzvy Pána Ježíše byly vzaty se vši vážností (např. počátky husitství), začal být člověk na všech úsecích života zneklidněný. — Vždyť při vši Ježíšově tichosti a pokoře srdce je v něm skryt osten revolučnosti: Boží slovo je snad všemi našimi slovy. Toho se všichni bojíme, protože to nese následky, kterým se chceme vyhnout.

A tyto následky vyjádřil Pán Ježíš výzvou: "Čiňte pokání a věřte evangeliu."

Protože království Boží je tu, čiňte pokání. Tak je to pořadí a nemůže být obráceno. My jsme pokání velice zploštili. Omezili jsme je na mravní úsek. Chceme pokání vidět v tom, že uznáme určité přestupky ve svém životě, vyznáme jakési nedopatření ve svém životním stylu, dovolíme odhalit několik našich pádů a vin. Tak se na pokání dívají

KRESTANSKÉ LISTY a HUSOV LID

Christian Journal and the People of Hus
Křesťanské Listy 1898 Husův Lid 1940

Vychází měsíčně. Vydává Národní Jednota
Československých Protestantů v USA
a Kanadě

Published monthly by the National Union of
Czechoslovak Protestants of America

Redaktor (Editor) . . . . . J. P. Tatter

2650 Leyden Street, Denver 7, Colorado

Články, zprávy pro časopis a knihy k recenzi
posílejte na redaktora.

Za své příspěvky odpovídají autoři sami.

Předplatné — Subscription \$2.00 per year.
Předplatné, milodary na časopis, jakož i přispěvky Jednotě . . . k podpoře strádajících uprchlíků, dětí a nemocných, zasílejte laskavě na adresu pokladníka Jednoty:

Mr. John Opie, 4800 South Hoyne Ave.,
Chicago 9, Illinois

Return Address Adresa Administrace
4800 South Hoyne Ave., Chicago 9, Illinois

současníci Pána Ježíše z řad zbožných farizeů a zákoníků tehdy jako většina křesťanů dnes. Proto Pán Ježíš mluvil dokonce o těch, kteří "nepotřebují pokání činiti" (Luk. 15,7). Místo biblického pokání zůstává jenom jakási duchovní sebekritika, která může být někdy velice pronikavá, může nás třeba velice nepříjemně zasahovat v různých oblastech našeho myšlení a jednání, ale stále držíme otěže tohoto "pokání" ve svých rukou. My lidé jako jednotlivci nebo kolektiv rozhodujeme, kam až toto pokání smí zasahovat. Naše dobrá vůle, náš souhlas klade meze, aby nebyly poškozeny naše zájmy. Toto vydáváme často za pokání a skutečné pokání biblické tak nejen odsouváme, ale často i znemožňujeme.

Vzpomeňme docela prakticky na výzvu k pokání po skončení druhé světové války, kdy někteří naši vzácní a milí bratři v Německu volali celý národ a předně církev k pokání, protože poznali v době největší tísně, že Kristus kraluje. Jak se již tehdy začaly ozývat sílící hlasy, že takové pokání by poškozovalo věc národa, že je nutno mít ohled na situaci. Člověk chce mít pokání ve svých rukou, a tím okamžikem se stává protivní-

kem Ježíšových výzev. To není jen německá situace — to je situace člověčí, moje a tvoje, to je situace i naše. Pokáním, o kterém mluví Pán Ježíš, se člověk vydává ve svém celém rozhodování pod Boží moc, která k němu přistupuje v Ježíši Kristu, v jeho evangeliu, ve zvěsti Písma svatého oživeného do aktuálnosti Duchem svatým. V tomto pokání se musíme každý neustále ptát při všem svém myšlení a jednání po vůli Boží. Při každém jednání zde na zemi, v tomto světě, kde žijeme a odkud nesmíme utíkat, musíme se ohlížet po slovu a příkladu svého Pána Ježíše Krista. Toto je kořen pokání. A tak v pokání jde o dvojí věc. Předně se nikdy nemůžeme jako křesťané pokladat za neomylné a vystupovat ani ve vztahu k lidem (v kterékoliv oblasti) jako neomylní. A na druhé straně pokání nám bere možnost mluvit o sobě jako o otrocích situací a hledat v tom výmluvu. Křesťan nikdy nemůže vnitřně plout s proudem svých tužeb, citů, vůle, i když jej to vše snadno uchvacuje. Vždy musí třeba uprostřed tohoto strhujícího proudu (a kdo bychom neznali jeho strhující moc) veslovat tím směrem, kde stojí Ježíš Kristus, kam On volá. A to je námaha, to je často přetěžký zápas se silnými proudy přirozeného až i přírodního života. Vždyť Ježíš proto přišel, aby docela v určitých situacích posloužil člověku k spravedlnosti a plnosti života v lásce. Pokání je tedy tato gruntovní změna v zaměření lidské bytosti. Tato změna se neodehrává jednou pro vždy, není vstupní branou do království Božího; je neustálým způsobem života v tomto království. Tak přece volal již Jan Křtitel a varoval ty, kteří si chtěli lacině obřadně odbyť nějaký vstupní akt do království Božího. A do takového pokání se nikomu z nás nechce, tomuto boji se sebou samými ve jménu Ježíše Krista se chceme vyhnout.

A proto je první výzva tělesně a nerozlučitelně spjata s druhou: "Věřte evangeliu". Každý vytváříme svůj způsob života na základě určitě životní normy, které věříme. A slovo "věřit" má ve všem původním hebrejském významu rys "pevnosti". Pokání znamená: pustit se těch nepravých pevných záruk, které jsou v člověku a uchopit se toho skutečně pevného, které je nám dáno v Je-

žiji Kristu. Toto pevně je radostná zvěst, že zde s tebou mluví Bůh, zde k tobě přistupuje tvůj Pán a zde se nad tebou smilovává tvůj milující Otec. Věřit znamená spolehnout na toho, který v Ježíši Nazaretském přišel a následovat jej. Jeho slova a jeho činy promyslet a domyslet až do své dnešní situace, pochopit je v jejich dosažnosti a statečně je vzít jako to jediné, co skutečně platí pro mne dnes, jako to platilo pro druhé kdysi a bude platit na věky. To znamená "věřte evangeliu". Žádné pohodlí a pohov v myšlení a rozhodování, ale neustálé obrácení se

k Ježíši Kristu.

K takovému životu nás povolává Ježíš Nazaretský. Povolává bez vyhrůzek, povolává s nepochopitelnou trpělivostí odpouštějící lásky v naší liknavosti, ale povolává nesmlouvavě. Království Boží je tu, nemusí čekat, až mu dáme svůj souhlas k existenci, království Boží se již nyní zde prosazuje, když se zmocňuje těch a oněch, aby činili pokání a věřili evangeliu a stávali se již nyní soli, jež chrání svět. Slyším výzvu i já a ty. Je to milost, že ji ještě můžeš slyšet, ale slyšíš ji s poslušností i pokání a víře?

Otakar Odložilík:

LÍSTKY ZE ZÁPISNÍKU

(Pokračování)

Jedna z památek, které ukazují v Sabastyi, není na vrchu v podobě vejce, nýbrž na jeho jižním okraji. Je to zbytek římské cesty, která vedla z Jeruzaléma na sever a urychlovala spojení. Co se zachovalo, je natolik zřetelné, že se snadno přeneseme z dneška do minulosti, když se zahledíme na vyznačenou dráhu.

Takových pomyslných spojek jedné doby s druhou je v jordánském království pořád dost, rozhodně více než v Izraeli. Síť nových silnic je zatím nepřilíš hustá, avšak doplňuje se rychle a pravidelně. Jezdí po nich osobní a nákladní vozy rozličných čísel a značek. Není však vozů tažených koněm, jedním nebo ve spřežení. Co se dopravuje jinak než v autech, musí buď na mezka neb na oslí hřbet. Tu a tam se na cestě objeví velhloud

nákladem, který by nesnesla slabší zvířata. Hodně lidí chodí ještě pěšky, nejde-li o vzdálenost příliš velikou. Z upravených silnic odbočují do vesnic nebo do vyšších poloh hrbokaté cesty, někde jakž takž schůdné, jinde spíše výmoly, způsobené vodami a jinými přirozenými silami. Není nic divného, jde-li po cestě žena buď s nádobou na vodu nebo košem. Občas se ukáže chodec s holí. Myslí, že se od pádu turecké říše, tedy za necelých padesát let, v biblické oblasti změnilo daleko více nežli za devatenáct století před tím, avšak některých zvyklostí a pořádků se nedotkl ani technický pokrok ani živější spojení s jinými zeměmi.

Šel jsem jednou ráno tělesnou uličkou v

arabské čtvrti starého Jeruzaléma. Proti mně jede na oslu mladík kolem patnácti let. Sedí vzpřímený, s hlavy mu na šíji splývá bílá rouška, která chrání před sluncem i před prachem. Zvíře zřejmě rádo nese svého pána, ale občas potřebuje pobídky hůlkou. Jedou asi od brány v hradbách buď domů nebo něco zařídít. Pomyslíl jsem si, že tak asi jezdil Ježíš když byl téhož věku nebo i starší, jak na to ukazují některá místa v evangelích.

V okolí Jeruzaléma se hodně staví, avšak na cestách do odlhlejších končin jsme viděli nejenom prosté vesnice, nýbrž i černé stany Beduinů, které lze svinout a přenést jinam, kde je lepší pastva nebo více vody.

U cesty z Jeruzaléma do Jericha stojí hospoda, kterou místní podání spojuje s vypravováním o milosrdném Samaritánovi. Nezařadili jsme se tam a nemám tedy ponětí, z které doby asi pochází dnešní zdivo. Věc je celkem málo významná. Mnohem více váží, že i s nové silnice lze vidět krajinu, ve které by se takový příběh mohl stát včera nebo zítra — kopce, na kterých se jenom tu a tam uchytily trsy trávy nebo býli ještě odolnější. Nikde není stromu, který by poskytl trochu ochrany před horkým sluncem. Čím dále od Jeruzaléma, tím tesknější je pustina, kterou vede cesta. Jak by se tam dovolal pocestný pomoci, kdyby se mu neštěstí stalo jenom kousek od silnice, po které dnes jezdí hodně vozů.

*

Užil jsem hodně nových silnic na dlouhé výpravě do Zajordánie. Naším cílem bylo město Jarash, zakreslené na mapě Palestiny za

Ježíšových časů pod jménem Gerasa.

Kdyby šlo jenom o dnešní osadu, jezdilo by tam málo lidí z Ammanu a ještě méně z Jeruzaléma. Gerasa byla jedním z "desíti měst", k nimž se počítala i Philadelphia, dnešní Amman, stolice jordánského království. Vyrostla rychle na konci prvního století před Kristem, znamenitě se zvelebila kolem polovice prvního století křesťanského počtu a držela se hodnou chvíli na vysoké úrovni. Pokles prý byl pomalý, v odstupech odpovídajících rozkladu římské říše. V sedmém století se Gerasa stala terčem napřed perských a potom arabských útoků. Co nerozbila lidská ruka, zle pošramotilo zemětřesení. Než přes všechny pohromy se na místě zachovalo mnoho jednak z pohanské, jednak z prvokřesťanské doby. Archeologové to vysvětlují tím, že se do odlehle oblasti nehrnuli noví osadníci, kteří by užívali zdiva ze starých památek k novým budovám, jako tomu bylo ve Philadelphii a v jiných oblastech řecké nebo římské vzdělanosti.

Byl pátek, sváteční den pro mohamedánské obyvatele Jordánu. Na místě bylo několik školních výprav a mnoho jiných diváků ve větších nebo menších skupinách. Podle knížky, kterou prodávají u vchodu, lze postihnout někdejší plán města a určit zachované památky.

Gerasa byla daleko od Říma, na okraji světové říše. Odlesk císařské residence nad Tiberou byl zeslaben nejenom vzdáleností, nýbrž i úkolv, kterým mělo sloužit město v okrajové oblasti. Uváží-li se všechno, co třeba mít na zřeteli, výsledek je neobvykle příznivý. Gerasa měla všechno, co potřebovalo římské město, aby se povznese a uchovalo i v nehostinném kraji: forum do kruhu, otočené někdy v druhém století sloupy a ulici, která mířila odtamtud k severní bráně, jako hlavní osu. V dvou místech na ní šly v pravém úhlu boční ulice. Kousek, od fora v jižním konci města bylo divadlo podnes dobře zachované; jiné, hodně už zašlé divadlo, bylo na protější straně města. Při hlavní ulici byla rozložitá kašna a v jiných místech veřejné lázně. Správcové města zbudovali chrám nejvyššímu božstvu, Jupiterovi, avšak za ochránkyni osady byla vyhlášena Artemis. Jí na počest byl postaven chrám na takovém místě, že vévodil shluku veřejných i soukromých

staveb a byl viděn odevšad. Křesťanské kostely, když na ně přišel čas, byly postaveny v téže oblasti a bylo jich několik. Chrám Artemidin však nebyl rozkotán a co nezničila třesení země, stojí podnes.

Neměl jsem tušení, než jsem se dostal do Jeruzaléma, co se zachovalo z Gerasy, ba i jméno mi bylo cizí. Co mohlo po Římě, Pompejích, Herculaneu, a Ostii poskytnout město na okraji říše v krajně spíše odpudivé než přitažlivé? Jel jsem spíše proto, že se naskytla příležitost, než z opravdového zájmu. Pochodil jsem nad očekávání dobře. Srovnali se s Gerasou Baalbek v zemi libanonské, pochodí lépe Gerasa, i když v ničem neubere me chrámům v Baalbeku, určeným k oslavě Jupiterově a Bacchově. V Gerase chrámy nejsou jedinou věcí, jako je tomu v Baalbeku — podle hojně zachovaných zbytků zdiva lze si představit celé město se stavbami na počest bohů, k ozdobe i k užítku.

Povím na sebe, že jsem nebyl s to, abych se soustředil na jeden předmět, abych pro zbytky římských staveb neviděl nic jiného. Jako jiná města v oblastech trpících suchem. Gerasa se rozvinula hlavně proto, že v okolí bylo hodně vody k pití a k jiným potřebám obyvatelstva a zvířat. Na jaře je i v archeologické oblasti tolik vláhy, že není koutku, kde by se neuchvtilo polní kvítí nebo aspoň plevel. Chvillemi jsem opravdu nevěděl nač se podívat napřed, na pohozenou hlavici sloupu nebo na kvítí, ve kterém byla schována. Nikam bych nedospěl, kdybych se pokoušel vypočítávat druh za druhem nebo chtěl aspoň nějak seřadit rozličné barvy. Ale o dvou květech se musím zmínit, chci-li mít pokoj v duši: o sasánkách v sytě červené barvě a drobných květech bedrníku v temném odstínu modré. Vysoko nad hlavou se pohybovalo po jasné obloze dubnové slunce, protože nebylo možno den rozvrhnout jinak a prohlížet si Gerasu ne za poledne, nýbrž buď časně z rána nebo podvečer. Děti z nedaleké osady se mísily mezi diváky a prodávaly nápoje k občerstvení nebo škemraly o bakšiš. Na školní mládeži, zprvu dýchtivě a pobíhající s místa na místo, bylo už také vidět únavu. Než co bylo platné, tištěná knížka upozorňovala ještě na to neb na ono a všechno bylo třeba prohlédnout aspoň zběžně. chtěl-li jsem si udělat představu o životě

v jednom z těch měst, a která se zahrnovala do počtu desíti.

*

Olivetská hora je dobrá rozhledna na všechny strany: k Jeruzalému, uzavřenému v hradbách, k předměstím, která vyběhla z městských bran, i po kraji. Když jsem tam byl poprvé, zastavil jsem se na chvíli ve východním koutě řídké zahrady, která obklopuje ruský klášter. Co je vidět odtamtud na východ, není libivé a uhlazené: lysé hory judské, rovina při dolním Jordánu a severní cíp Mrtvého moře. Zdály má vodní hladina sivozelený přídech, podobný olivovému listu. Nade vším ležel opar, vytvořený prolínáním sluneční záře se záplavou vody v řece i v moři.

Nová silnice z Jeruzaléma do Ammanu, po níž jsme jeli do Gerasy, přetíná Jordán jenom kousek od vtoku do moře. Viděl jsem zcela zřetelně břehy, se kterých prý voda pomalu ustupuje, i jezero. Páry nad vodou začláněly horské pásmo za Jordánem. Byli jsme však tak blízko, že jsem rozpoznal nejvyšší a nejpamátnější místo. Nebo, s vrcholkem trochu podobným velbloudímu hřbetu.

Kolikrát předtím jsem si četl teskný příběh na závěru Deuteronomia! Mojžíšův život se dokonával. Bloudění vyvoleného lidu bylo také u konce. Muži a ženy, dospělí a děti, se chvěli nedočkavostí. Mojžíšovi však nebylo v úradku Hospodinově dopřáno, aby šel se zástupy a vkročil do země zaslíbené. Co všecko se událo od toho dne, kdy matka vložila krásného chlapce do ošitky z sítí a zanechala ho v rákosí! Mojžíš vyrostl, mluvil s Hospodinem v hořicím keři, vodil lid izraelský, přinesl mu ze Sinai desatero příkázání, učil nevědomé a káral neposlušné, v prchlivosti rozbil desky kamené a spálil zlaté tele, rozmlouval opět s Hospodinem na Sinai a vyzdvihl stánek úmluvy. Mnoho a mnoho věcí se sběhlo a když Mojžíš počítal léta, vyšla mu vysoká číslice sto a dvacet. Byla v té dlouhé řadě světlá a utěšená místa avšak i těžké chvíle a nejtěžší z nich svár synů izraelských s Hospodinem o nedostatek vody pro lidi a pro dobytek. Ani Mojžíš, ani Aaron v očích Hospodinových neobstáli. Vody sváru na poušti Tsin stály mezi nimi jako přehrada. Aaron umřel na pahrbku ho-

ry, Mojžíš žil, ale věděl od Hospodina, že nepřejde Jordánu. Zdraví mu nesloužilo, avšak z milosti Hospodinovy vstoupil z rovin moabských na horu Nebo, kteráž je proti Jerichu. Odtamtud se rozhlédl po všecké zemi Galád až do Dan, i po všecké Neftalim, po zemi Efraim i Manasse a po všecké zemi Juda až k moři nejdalšímu. Viděl také poslodní stranu a roviny údolí Jericha, města palmovým osazeného, až do Segor.

Jeli jsme od mostu přes Jordán do Gerasy přes zemi Galád. Vraceli jsme se cestou o trochu delší avšak mnohem zajímavější, než je nová silnice. Překročili jsme Jordán, o něco výše po mostě, nescoucím jméno britského generála z let 1917-8, lorda Allenby-ho. Odtamtud je do Jericha už jenom kousek, nemusí-li člověk pěšky nebo na mezku.

V tom místě je pohled na Jordán působivější než u vtoku do Mrtvého moře. Hodnou chvíli před vstupem na most Allenby-ho se vidí západní břeh řeky, vyvýšený nad dnešní hladinu. Voda, která tam plyne tiše, působila po věky a vyryla si hluboké koryto. U mostu je trochu stínu, a pohody: na východní straně je kousek země osazený palmami, na druhé straně se uchytil háj, ve kterém přední místo mají blahovičníky. Ale hned za ním se táhne pustina, kupy písku v rozmanitých podobách a teprve kousek od Jericha se zase ukazují stromy, pole a zahrady. Z nich se zásobuje nynější osada zbudovaná při jednom z přítoků Jordánu, trochu dál od města, na které mocně udeřil Josue.

*

Nahlédl jsem onehdy do knihy, kterou jsem si měl důkladně přečíst, než jsem se vydal na cestu. Je to Jana Hasištejského z Lobkovic Putování k svatému hrobu. Pan Jan byl v Jeruzalémě roku 1493, o dvacet a něco let dříve, než se svatého města zmocnili Turci. Jel tam s karavanou poutníků z Jaffy. Pozastavil se nad vtíravostí místních lidí, kteří chtěli z poutníků vyloudit co nejvíce peněz. Píše:

“Také sic mnoho jiných věcí kramných tu prodávali tíž pohané a pacholata pohanská nám lecjaké trní a věnce z něho nosili. A lecjaké dřevíčko malé a ledacos, ježto za nic nestálo, chtiejeece peníze za to miejeti,

draho to ceniece majiece nás křest'any za tak hlupé, že jim za to dáme, co oni káží."

Než se nadáme, bude čtyřista sedmdesát let od páně Janova putování. Poutníkům se mezi místním lidem vede bezmála tak jako tenkrát. Staré i mladé pohaní na cesty a do ulic touha urvat groš, at' tak či onak. Lidé, kteří v těch místech žijí dlouho, vědí, jak se bránit, ale pocestnému, na němž je vidět nedávný příchod, se vede o mnoho hůř. Někdy je vystaven přímému útoku jinde se mu nabízí zboží anebo i jenom kvítko utržené u cesty. Na památných místech číhají lidé, kteří se nabízejí za průvodce. Možná, že jsem křivdil studentovi, který mi zastoupil úzkou cestu na horu Olivetskou, když jsem nevlídně odpovídal na jeho otázky. Možná opravdu na mně chtěl zkoušet svou angličtinu a že nic nečekal z mé kapsy. Ale jak jsem se s ním měl dát do srdečného hovoru, jako bych to udělal v jiné zemi, když jsem z dřívějšíka věděl, že v biblické oblasti musí poutník platit za všechno, at' je to slovo na vysvětlenou, nebo ukázání cesty. Děti nebo i odrostlejší chlupci natahují ruk po bakšiši nezastřeně, starší a zkušenější lidé nabízejí ke koupí tretky, nebo tě napřed ujistí svým přátelstvím a po několika větách si řeknou o projev přízně zase s tvé strany, ne arci slovní, nýbrž v penízi přiměřenému velikosti stupni jejich obdivu a náklonosti.

Nic není těžšího než unikat dotěrné chase a dívat se na věci prostým okem bez něčeho doprovodu. Po pravdě chci říci, že kláštery a ústavy, které vlastní kusy půdy a mají dohled nad tou či onou památkou, nepouštějí za své brány ani toulavé děti, ani podnikavé prodavače a výklad opatřují sami. — Uznají-li za vhodné požadovat vstupné, je cena vyznačena na lístku. Soudný a uznalý pocestný nepotřebuje pobízení k dobrovolnému příspěvku na další badání nebo udržování zchátralých staveb.

*

Cestování po biblické oblasti je dnes jistě neskonale lepší než bývalo za tureckého panství, avšak potíží a závor je pořád dost. Ne-ní přechodů z jordánské do izraelské oblasti až na tak řečenou Mandelbaumovu bránu v Jeruzalémě. Kdo tamtudy přejde ze starého města na druhou stranu, nesmí se vrátit ani

do Jordánu ani do kterékoliv jiné arabské země. Z toho vyplynulo, že jsem se po vstupu do Izraele napřed zdržel v Jeruzalémě a že jsem se teprve odtamtud dostal do Galileje.

Přímá cesta, po které šel Ježíš mnohokrát, by vedla od damašské brány přes Ramallah a Samaří k městu, které se dnes nazývá Afula, a potom k Nazaretu. Než po té nelze dnes jet, protože kus za Samařím je přetržená politickou hranicí. Autobus z Jeruzaléma izraelského do Tiberiady jede oklikami a trvá to čtyři hodiny se dvěma zastávkami.

Vydával jsem se na tuto jízdu s trochu nejistoty a obav. Mezi Jeruzalémem a Tiberiadou jsou jenom dva spoje a když jsem nedostal místa na ranní službu musel jsem jet až o půl třetí odpoledne. Byl to první den po sobotě a vůz se brzo zaplnil do posledního místečka. V Izraeli, jako jinde ve světě (snad jenom s výjimkou Itálie), se lidé vydávají na cestu s velikou zásobou sil a citovému vzrušení dávají volný průchod. Jízda ukolébává a přináší ztišení. Dospělí buď hovoří se sousedy nebo podřimují; děti se také unaví dováděním a najdou si na matčině klíně nebo v otcově náručí místo k spánku. Chválím dva chlapce, podle všeho dvojčata, na které se nedostalo místa jinde než na schůdku u východu. Měli právo škemrat, hledět se vetřít, a přece se chovali tak způsobně jakoby vyšli ze vzorné školy. Škoda, že jsem neuměl řeč, kterou se domlouvali s rodiči, a že jsem ani jim ani matce, která vedle mne seděla, nemohl říci vlídného slova na rozloučenou.

Autobus opravdu nemohl jinak než po cestách, které byly upraveny nebo nově zbudovány po sjednání příměří roku 1949. Sedupovali jsme po mnoha zatáčkách z Jeruzaléma a objížděli jsme výběžek jordánské země s městečkem Emaus. Na jednom místě cesta zahýbala k severu a tím směrem jsme jeli k první zastávce v Lyddě. Od ní se autobus rozběhl vesle k městu povětšinou novému, které má jméno Hadera. Kdybychom pokračovali tím směrem, byla by koncem naší cesty Haifa. Odbočili jsme však na severovýchod a zastavili po druhé, to už v Afule. Nebylo potřeba zajíždět do Nazareta, protože do Tiberiady vede cesta o několik kilometrů kratší. Po hodnou chvíli jsme objíždě-

li horu Tábor, podobnou polohou i podobou Řipu avšak o hodně vyšší a patrně i méně schůdnou.

Jeli jsme plně čtyři hodiny a přece jsem nepolevil v zájmu o kraj, až snad na několik minut mezi Lyddou a Haderou. Podél silnice bylo tolik věcí, které jsem chtěl vidět aspoň v přeletu. Pořád jsem si říkal, že tou cestou jedu v životě poprvé a nejspíše i naposled!

První, co chci uvést, je strom. Věc přirozená v krajině s dobrou půdou a ustavičným doléváním vláhy, ale o hodně složitější na kamenitých vrších a svazích, jakých je v Izraeli nepochoybně víc než rovin. Nemám číslic a nákresů, podle kterých bych mohl určit, co bylo osazeno ozdobnými nebo užitkovými stromy a keři od rozpadu turecké říše. Spoléhám jenom na pohotovost oka, které nemůže zachytit víc, než co je při cestách nebo kousek od nich. Zalesnění míst, která by se nehodila k polnímu hospodářství, zřízení ovocných sadů nebo zahrad jenom pro potěchu postoupilo v Izraeli, myslím, už tak daleko, že jenom velká pohroma by mohla zvrátit dosavadní vývoj. Postupovalo se podle plánu a někde prý předcházelo dlouhé studium místních podmínek, aby se netratil čas a peníze marnými pokusy. Často jeden strom, vyšší a odolnější, neroste jenom pro sebe, nýbrž i jako ochrana slabšímu druhu. Za řadami vysokých a hustých cypřišů se před větrem a piskem schovávají ovocné sady nebo vinice. Cypřiše jsou místního původu, kdežto jejich blížence, co do místa a poslání, blahovičníky, prý dovezli z Austrálie. Pěkně se vyjímají, když rostou ve dvou řadách souběžně se silnicemi. Četl jsem někde, že blahovičník byl uveden do biblické oblasti teprve před sto léty. Tak staré by mohly být rozložitě kusy na břehu jezera u Tiberiady, kdežto při cestách jsou stromy mnohem mladší. Neviděl jsem mnoho oliv nebo fíků, které by pocházely z dob tureckého hospodářství. Mnoho se muselo vysadit až po roce 1918, nebo dokonce v novější době. Na rovině mezi Lyddou a Haderou není snad pásu, který by nebyl obrácen k něčemu užitečnému. Bud' jsou to pole s obilím a jinými plody, nebo sady s pomerančí, citrony a ovocem z té čeledi.

Odpoledne se valem krátilo, když jsme u-

jžděli od Hadery k Afule a potom ještě dále. Měli jsme za sebou přímořskou oblast a dostávali jsme se mezi úvaly, které jsou uzpůsobeny pro polní hospodářství. — Není tam drobných poliček, ohrazených ploty z kamene, jaká jsem si pamatoval za vyjžděk do Betléma nebo do Samaří, nýbrž celky obdělávané obcemi nových usadlíků. Pěstují poprvé ječmen a pšenici a ke žnám tam bylo už daleko. Za Afulou cesta stoupá, ale vrchy o větší výšce nejsou hned u ní, nýbrž až kus v pozadí. Rázem jsem pochopil, proč se častěji než jiná místa připomíná hora Tábor. Není článkem v souvislém pásnu, nýbrž stojí o sobě a přesto že její vršek není ani šest set metrů nad mořem, ukáže se pocestným z dálky, ať jedou s té či oné strany.

Z dlouhé jízdy zbývala necelá hodina. Do lidí, kteří až dotud byli pokojní a trpěliví, vjel neklid a nedočkavost. Řidič spustil radio, aby hluku a šumu ve voze bylo ještě víc. Hleděl jsem, abych se uchránil před nákazou a abych si vtiskl do paměti co nejuplněji obrázek galilejské krajiny. Z radia po zprávách se nesl vřesťivý hlas, který trhal uši. Nad poklidným krajem zapadalo slunce. Bylo nám za zady, ale házelo reflexy na druhou stranu. Obrisy kopců a hor ve větší vzdálenosti měkly a ztrácely se v podvečerních parách. Dospěli jsme na místo, se kterého se silnice spouští po smyčkách dolů, protože jezero Genezaretské je uloženo v pánvi o víc než dvě stě metrů nižší než hladina moře u Haify. Táhlo už na sedmou, když jsem přescdl do osobního auta a jel do svého příbytku kousek za městem.

—
“Milujte služebníky své, kteříž vás napominají v Pánu, velice je milujte pro práci jejich a modlete se za ně, aby jim Bůh dával ducha moudrosti a otvíral ústa jejich k užitečnému rozhlašování tajemství Božích.”

J. A. Komenský.

—
Napominám vás, bratři abyste si dávali pozor na ty, kteří působí různice a svody proti učení, kterému jste se naučili; odvráťte se od nich! Neboť takoví neslouží našemu Pánu Kristu, nýbrž vlastnímu hříchu, a svými lahodnými a poběžnými řečmi svádějí srdce prostých lidí.

Římanům 16:17,18.

F. M. Bernard:

Z návštěvníkova deníku.

(Dokončení.)

Třináctý den (pokračování)

Před odjezdem z okresního bývalého německého města jsem se rozhodl navštívit jednoho známého, jehož jsem rovněž neviděl více než dvanáct let. Seznámil jsem se s ním, když to byl ještě chlapec v posledním ročníku měšťanské školy. Nějak si mě zamiloval a nikdy ne mne nezapomněl. Občas od něho dostanu pohled — obyčejně s nějakou pohraniční romantickou scenerií. Pamatoval jsem si adresu a snadno jsem se doptal, kde bydlí; manželka mezitím jela zpět vlakem do chaty. Zazvonil jsem na dveřích vedle štítku s jeho jménem; otevřel mi za chvíli sedmatřicetiletý muž, v jehož zmužnělé tváři jsem stěží poznával chlapecké rysy, jak jsem si je pamatoval z dob před válkou. (Po válce jsem ho viděl jen dvakrát a proto původní vzpomínka na patnáctiletého chlapce nebyla zatlačena.) Poznal mě okamžitě — překvapeně vykřikl mé jméno; neměl ovšem o mé přítomnosti v ČSSR ani tušení.

Ztrávil jsem u něho celý večer; má teď pěkný domek, o něž v pohraničí zřejmě není nouze. Režim si zřejmě váží jeho schopnosti, ač není členem partaje; popisoval mi podrobně jak unikl členství partaje šikovnou výmluvou. Když na něj naléhali, poukázal na současný skandál v místní organizaci, jež i vedení partaje muselo odsoudit; řekl, že dokud budou takové špatné příklady, že by nemohl s dobrým svědomím do strany vstoupit. (To ovšem řekl jen v osobní rozmluvě s funkcionářem, s nímž se dobře znal; podobný veřejný projev by arci nebyl možný.) Od té doby na něho již nenaléhali, nebo zatím zapomněli. Uchoval si hodně nezávislého úsudku a kritičnosti, aby rozmluva s ním byla zajímavá. Dceruška jeho chodí do (nepovinného) československého náboženství a on nemá z toho žádných potíží. Říkal mi o odstranění Masarykova pomníku z místa, jež jsme oba znali společně; pomník byl odstraněn nacisty v době sudetského záboru, ale Němci povolili odvézt sochu za demarkační mnichovskou čáru, kde v jedné vesnici přechkala celou válku; po květnu 1945 byla znovu umístěna na bývalém místě. Snad ze

studu před zbylými Němci komunisté neodstranili sochu až zcela nedávno; jeden místní partajní funkcionář si vzal za svůj úkol ji odstranit před jedním komunistickým svátkem; je pochopitelné, že Masarykova socha tyčící se na veřejném místě, se vyjímalala trochu nesourodě uprostřed davu hlučících komunistických manifestů. A tak socha za posměšku zhlého německého obyvatelstva byla odstraněna podruhé. Když ji Němci káceli v říjnu 1938, kluk v německé škole tloukl posměšně na hrnec jako by zvonil umíráčkem; reagování zhlých, t. zv. "demokratických" Němců na druhé odstranění nebylo zřejmě jiné. "Češi sami odstraňují Masaryka", — to byl jejich komentář.

To nás přivedlo k tématu německého problému. Jest jedno přesvědčení, společné jak se zdá, velké většině Čechů, ať komunistů či nekomunistů: že Němci jsou stále stejně nebezpeční jako dříve. Nechci rozhodovat, do jaké míry je to účinek propagandy; vrátím se k této věci v jiné souvislosti. Jisté je tolik, že to není jen propaganda, i když to ruská propaganda obratně zvětšuje. Nezdržel jsem se otázky týkající se sovětského poměru k Německu; odpověď jeho mě překvapila, — řekl, že nikdy nezapomene fotografie německých a ruských vojáků, objímajících se někde uprostřed Polska na podzim 1939. Lidé nezapomínají; pochopitelně nemohou zapomenout nacistickou okupaci, — ale to neznamena. Že jim tato vzpomínka se slabuje jiné vzpomínky. Byl jsem celkem příjemně překvapen touto rozmluvou; hle člověk, jemuž bylo asi šestnáct let v době Mnichova a jemuž se teď daří poměrně slušně; a přes to posuzuje věci nezávisle a nezdídka správně. Ze vidí kladné stránky, jako na př. socializovanou medicínu, nemůžete mu mít za zlé; viděl na vlastní oči, jak pohotově přijela nemocniční ambulance pro jeho matku, když jí bylo zle. Proti takové konkrétní vzpomínce každé třeba oprávněné námitky o byrokratisaci postátněné medicíny se vyjímají papírově a nepřesvědčivě.

Bylo již téměř šero, když mi přítel nabídl, že mě odveze na motocyklu do chaty. Tak jsem si natáhl koženou přilbu a svištěli jsme po horských silnicích "domů." Byl jsem rád, že jsem měl přilbu; z lesů a horských bys-

třin číslo studeně, ačkoliv jsme byli uprostřed léta! I v chatě pak jsme dlouho seděli a rozmlouvali; seznámil jsem ho s naším potomkem, ježž viděl poprvé a dlouho jsme se nemohli rozloučit. Vzpomínám na ten večer jako na jeden z nešťastnějších z celého mého pobytu. Bylo v tom více okolností; jednak ovšem radost ze shledání, radost ze vzpomínek na rok 1937, ježž byl posledním poměrně světlým rokem v Československu; jednak — jak si teď uvědomuji — radost z setkání známého, jemuž se poměrně daří dobře a ježž přes to vás nejen rád vidí, ale též si uchoval do značné míry nezávislost úsudku. Tak ho teď bezděčně srovnávám s některými českými "intelektuály"; ač tento poměrně neškolený a mladý člověk posuzoval věci správněji než t. zv. inteligence — včetně inteligence evangelické! Ale také k tomu se chci vrátit v závěrečné úvaze.

Šestnáctý den (třetí neděle).

Vstávám časné ráno a loučím se s rodinou, již zanechávám v chatě; švagr pro ni přijede autem a odveze ji přímo do Prahy, zatím co já jedu vlakem. Ale nejedu přímo, nýbrž velkou oklikou a k tomu ještě osobním vlakem. Do druhé hodiny odpolední jsem se dostal na docela jinou stranu Čech; znovu si člověk uvědomuje, jak malé ty Čechy jsou. Stačí jedno dopoledne, aby člověk osobním vlakem opsal čtvrtinu kruhu — plných devadesát stupňů — kolem hlavního města. Dvakrát musím přesezat, ale nemusím čekat příliš dlouho; využívám čekání k pozorování. Na první malé stanici, ještě zcela zastrčené v horách, pozoruji, jak se probouzí život; železniční zaměstnanci nastupují do práce a častují se navzájem veselými a škádlivými poznámkami. Tak tomu bývalo vždy — až na jednu podrobnost: jeden z nich volá: "Nazdar, soudruzi —" a jak se zdá, si již neuvědomuje původní politický ráz tohoto pozdravu. Bezděčně vzpomínám, jak v nacistickém Německu pozdrav "Heil Hitler" se na konec stal tak běžným, že lidé jej pronášeli bezmyšlenkovitě a přirozeně, myslíce na Hitlera stejně málo jako lidé myslí na Pána Boha, když se konvenčně loučí slovy "S Bohem". (Když jsme u těch pozdravů: všiml jsem si také, jak v Čechách se lidé loučí slovy "Na shledanou"; téměř nikde neuslyšíš "s Bohem." Jsem si jist, že to není

náhodou; režim nezapomíná na nejmenší maličkosti a jistě se postaral o náležitou kampaň, aby "nevědecký" pozdrav "s Bohem" byl vymýcen a nahrazen atheisticky přijatelným "na shledanou." Vráťím se v jiné souvislosti k tomu, abych ukázal na jaké maličkosti režim nezapomíná.)

Řekl jsem, že jsem opsal čtvrtku kolem Prahy; tak jsem se dostal z jednoho kouta do druhého — a od saských hranic (čili, jak se dnes říká — od hranic NDR) až do kouta sousedícího s Moravou. Neublížím nikomu, zmíním-li aspoň náznakově některé úseky cesty: každý, kdo se podívá na železniční mapu Československa musí vidět, že při podobné okružní (či vlastně čvrtokružní) cestě jsem se nemohl vyhnout Podkrkonoší. Je zvláštní, jak po tolika letech jména jednotlivých stanic, i jejich pořadí utkví člověku v paměti: nic se nezměnilo — jen stanice Libštát je přejmenována na Košťálov (myslel jsem původně, že je to jeden z projevů odněmčovací manie, jako v případě Německého Brodu, přejmenovaného na "Havlíkův Brod" — ale v tom jsem se mýlil; osada Libštát, známá starým evangelickým sborem stále existuje, — ztratila jen železniční stanici, lépe řečeno, její stanice dostala jiné jméno.) Jedna nápadná změna v severních Čechách je tá, že jedete-li z Hrádku nad Nisou do Liberce, nejedete po říšské železnici jako dříve, protože tento úsek je po válce ve vlastnictví ČSR. Vzpomínám, jak Němci pilně využívali před válkou — a hlavně v roce 1938 — faktu, že železnice byla exteritoriální majetek Německé říše: železniční budovy vlastněné Říší, včetně části liberckého nádraží, byly provokativně ozdobeny říšskými a nacistickými vlajkami. Byl to hrůzný pocit na jaře 1938 vidět nadrozměrné nacistické prapory vláti na československé půdě, — bylo to jako hrůzná předtucha budoucích událostí.

V Železném Brodě mám chvíli čas projít se po nádraží, ježž je prakticky nezměněné: i novinářská budka vypadá stejně skromně jako před třinácti léty; vystavované tiskoviny jsou ovšem podstatně jiného druhu. Vzpomínám, jak jsem zde koupil někdy v r. 1946 brožuru americké informační služby o Spojených Státech; to byste zde ovšem marně hledali. Mám již téměř hlad, ale rozhodl jsem se počkat až do Staré Paky, kde jsem

se vydatně posílil čtyřmi důkladnými uzeninami, jež prodávají na nádražích stejně jako za mého dětství. V socialistickém státě zprostituté je formálně zakázáno, ale prodavač párků mi pranic nevynadal, když jsme mu naznačil, aby si drobné nechal. — Riegrova stezka údolím Jizery je stejně romantická jako dřívě; nad Královým Dvorem jsem se snažil rozeznat známou údolní přehradu, téměř docela schovanou v lesích—vzpomínám, jak jsem zde byl na školním výletě v roce 1921. Ptám se pána sedícího na protějším sedadle, a jenž bude vystupovat ve Dvoře, zná-li tam jednoho člověka, o němž vím, že tam žije; tvrdí že ne — a nevím proč, při vystupování vůbec mě ani nepozdraví. Neochota mluvit je jedna z charakteristických znaků dnešního cestování po československých státních drahách. Člověk nikdy neví, čím a jak může způsobit podezření; lidé proto raději nemluví, zvláště nevědí-li s kým mají čest. A tak má otázka, jež by zněla zcela přirozeně a všedně v roce 1947, asi působila dojmem všetečné a podezřelé zvědavosti.

Někdy brzo po polednách projíždíme Hradcem Králové; vlak chvíli stojí ve stanici, ale nevystupuji; jen dívám se oknem a vidím, že ve dvoraně je stále táž plastická mapa Jiráskova kraje a Orlických hor, jež tam byla před válkou. Opět jedna ze starých vzpomínek! Hradec byl přestupní stanicí, jel-li člověk z Prahy do Náchoda a Jiráskova kraje, nebo průjezdní stanicí, když se jelo do Orlických hor nebo na Jeseníky. Detailní zasklená plastická mapa, na níž jsem se rád díval a plánoval lyžařské nebo turistické túry, se tam objevila v posledních letech první republiky. Nečekal jsem že mapa přežije protektorát, — již z toho důvodu, že na ní byly vyznačeny předmnichovské hranice; ale Němcům to, jak se zdá nevažilo, — a tak jsem našel tutéž mapu po válce, když hranice na ní vyznačené, byly obnoveny.

Pokračujeme dále k jihu; v Pardubicích přeseďám — a jak jdu po nástupišti něco mě nutká se ohlednout: vidím bývalého spolužáka z obecné školy a kdysi nejlepšího kamaráda ze studentských let! Vrhám se k němu radostně, ale on je ve zřetelných rozpácích a téměř druhá jeho věta je: "Nebudeme mluvit o politice . . ." Nikdy bych se nenadál, že ho potkám za takových okolností a v

tomto místě východních Čech; ale život někdy oplývá nepravděpodobnostmi. Rozpaky jeho přirozeně se přenáší i na mne, což přítel pozoruje a snaží se to napravit; píše si adresu mých příbuzných, k nimž jedu; říkal, že slyšel o tom, že mám přijet, ale že tomu lidé nevěřili; schvaluje mé rozhodnutí nenavštívit mě známé v malých městech, protože tam je vše nápadnější; v Praze je to jiné. Tak si vzpomínám, jak jsme se radostně shledali v roce 1946; tehdy ovšem nebylo příčin k rozpakům, potká-li Čech přítele z Ameriky!

Nebudu čtenáře unavovat popisem další cesty, — kam už jsem dojel a kde jsem změnil směr cesty na Prahu, kam jsem dorazil rychlíkem již za tmy. Řeknu jen tolik: byla-li konverzace v osobním vlaku omezená, v rychlíku bylo téměř úplné mlčení; jen lidé cestující společně mezi sebou hovořili.

Fysiognomie jsou většinou nevlídné a odpuzující; či se mi to jen zdá? Ten pocit, že se člověk nalézá na nepřátelském území tě v Čechách nikdy nepustí; je jisté, že celkové ovzduší nepřispívá nijak, aby ten pocit rozptýlilo. Jak byli lidé povídaví, jak hlasitě si stěžovali, jak kritisovali vládu, jak posuzovali zahraniční politiku před válkou! Skoro při každé jízdě vlakem člověk slyšel nějaké politické moudrosti a nemoudrosti. Ted' lidé jen mlčí.

Sedmnáctý den (třetí pondělí).

Včera přijel do Prahy jeden z mých amerických přátel; čekal na mne celý večer u mých příbuzných, ale nedočkal se. Dnes jsem ho vyhledal v hotelu, kde je s celou svou rodinou. Provedl jsem ho po Staroměstském náměstí, kde zejména radnice je velmi vkusně renovována; bářu několik snímků, včetně Husova pomníku; pak po Hradčanech, načež jsme měli oběd v bývalém "Bajkalu" (dnes "Důstojnickém Domě") na bývalém Vítězném náměstí. (Po válce to bylo "Náměstí presidenta Beneše", dnes je to náměstí "Vítězná Říjnové Revoluce"). Pak odjíždí do Rakouska; vyprovázím ho v jeho autě a ptám se mimojducího, kudy se jede na Tábor. Tázaný je mladý muž, ne více než třicetiletý; popisuje ochotně cestu: "Až se dostanete k Masarykovým domům v Krči . . ." Jsem si jist, že jeho zmínka "Masarykových domů" byla úmyslná; viděl americké auto a

věděl, že podobná zmínka není nebezpečná. Cítím radost, že i u mladých lidí názvosloví první republiky se udržuje. Po obdržení informací se loučím s přítelem a jeho rodinou.

Devatenáctý den (třetí středa).

Odpoledne nás příbuzný veze na Karlštejn; chceme našemu šestiletému dítěti ukázat aspoň jeden český hrad; americké děti znají hrady jen z obrázkových pohádkových knížek. Je to jen 24 kilometrů po dobré, ale velmi úzké silnici. Oběd v zahradní restauraci mi opět připomíná zaslé doby. Prohlídka hradu netrvá příliš dlouho; průvodce mluví anglicky i rusky, ale zeptá-li se člověk na něco, co nemá nadřeno, přichází do rozpaků. Tak tomu ovšem bylo se všemi průvodci. Po nezbytném fotografování, ba i filmování jedeme zpět do Prahy.

Přiznávám se, že je to má první návštěva Karlštejnu; nikdy mě tento hrad zvláště nelákal. Víím, že karlstějnská tradice byla součástí českého historického folkloru; byla to sentimentální čítanková tradice, jež byla uměle vytvořena bezce vztahu k dějinným skutečnostem naší historie. Ano, co znamenal Karlštejn v naší historii? Svou polohou a opevněním byl prakticky nedobytný, ale těžko lze si představit méně slavnou minulost tohoto hradu. Jeho neúspěšnější obrana byla — proti Husitům, kteří jej marně obléhali, když se v něm uzavřela posádka Zikmundovi věrná; za to v roce 1620, kdy mohl odporovat řadu měsíců a ačkoliv jeho posádka čítala 2000 mužů, vzdal se dva týdny po bělohorské bitvě. (Posádka se totiž skládala z anglických žoldnérů, kteří neměli žádného zájmu o to, co se v Čechách dalo). Více o karlstějnské historii nevím a nejsem ani valně zvědav; je to výstavný hrad s ostudnou historií, — nic více. Sentimentální vzpomínky na Karla "Otce vlasti", korunovační klenoty, Vrchlického hru "Noc na Karlštejně" na tom ničeho nezmění.

Poslední den. Odjezd; dojemné loučení, na něž není moc času, protože mezinárodní rychlík stojí jen několik minut. Je to těžký pocit opustit — možná na vždy — své drahé přátele. Předevčirem přijel za mnou přítel, jež jsem potkal náhodou poslední neděle; přijela i jeho paní, abychom si trochu aspoň pohovořili. Včera jsem se loučil s přítelem, o němž jsem již napsal, že mi ho

nikdo nenahradil; bylo to těžké loučení — těžší pro něho než pro mne; plakal jako dítě. Proč je loučení těžší pro ty, jež tam nechávajíte než pro vás, není těžké zodpovědět. Je-li člověk v ČSSR pochopitelně se těší na odjezd; a tato vyhlídka, že bude brzo na svobodné straně Železné opony, zeslabuje nesporně smutek z loučení. Je to trochu sobecké, ale psychologicky pochopitelné.

Ale i tak se mi kalí oči a jen napolo vnímám scenerii české krajiny. Je slunečný den po dlouhé době; je vidět, jak se lidé koupají v řekách. V pohraničních lesích, děti sbírají borůvky nebo jahody. Stěží potlačuji pohnutí, když čtu verše, jež člověk velmi mi blízký mně vtiskl do ruky na rozloučenou na Wilsonově nádraží:

*"... a srdcem budeme si stále blíží,
čím dále vzdaluje nás apatický čas."*

Ale vrtím smutně hlavou nad závěrečnou slokou:

*"Ať zní nám naděje, jak jasná spěží
a nese k době, kdy k nám přijdeš zas.
kdy řekneš nám, že s námi zůstaneš
a v srdci ráj se zjasní Boží čas."*

Není to nedostatek víry, že nesdílím tuto naději; je to prostý realism, realistické přesvědčení, necht' sebe trpčí, že evropská historie uvázla v šnité a nezbytné zátočině, z níž tak brzo nevyvázne. Necht' války byly sebekrutější, bývaly často hybnými silami historie; a nezřídka byly to právě války a revoluce, jež posunuly ručičku na hodinách dějin. Ale technický pokrok učinil válku nemožnou nebo téměř nemožnou; zatím co revoluce je stejnou nemožností—aspoň v policejním a centralisovaném státě. Jedinou nadějí zůstává nepředvídatelnost historie; na konec dějiny jdou jinou cestou než lidé čekají a "co věků bludných hodlalo, zvrtné doba."

Na hranicích prohlídka zavazadel je velmi liberální; jen jedno zavazadlo je otevřeno, ale nehrabou se v něm. A tak se mi podaří převzít řadu cenných knih, většinou ovšem nepolitických; ale mezi nimi i sbírka básní "Dni žalu" vyjadřujících smutek českých básníků nad smrtí Masarykovou. Je zřejmé, že prohlídka je více méně formalitou a že úředníci si dávají záležet, aby si turisty příliš neodradili. Finanční úředník spokojeně kývá, když

mu podávám devizový list a vidí, co jsem vše v ČSSR utratil. Zde máte hlavní důvod, proč je turista ze západu v ČSSR vítán.

*

(*Asi o šest týdnů později.*) Opět na půdě nové vlasti! Vylod'ujeme se v Montréalu a trávíme čas prohlídkou města. Počasí na rozdíl od Evropy je teplé a slunečné. Vždy člověk cítí úlevu, když je opět na druhé straně Atlantiku. A ačkoliv na kanadské půdě tě obklopuje cizí jazyk, je to půda pohostinná, kde nemusíš mít chav, že věrnost k nejlepší duchovní tradici československé tě přivede do nesnázi a nebezpečí. Není to ovšem poprvé v dějinách, že člověk může být pravým Čechoslovákem jen na cizí půdě.

James C. Hefley:

FLARING TORCH OF FREEDOM

Schoolboys going home on vacation were never more excited than the group returning to Bohemia from Oxford University in England. Tucked away in their baggage were handwritten pamphlets that were likely to cause considerable stir in their homeland.

The students were right. Declarations such as: "Christ, not the Pope, is the head of the church," and "The Bible, not the church is the Christian's sole authority," could not be circulated in 14th-century Europe without creating an uproar. They had done so in England, and now these burning statements of John Wycliffe began to strike fire in Prague, the university city of Bohemia.

John Huss, a professor and priest at the University of Prague, was one man whose heart was kindled by Wycliffe. Opposition to the corruption and power politics of the Roman Catholic Church was already stirring in the land when Huss translated Wycliffe's writings into Czech and preached righteousness from the pulpit of the Queen's church. He became leader, and a heroic martyr, in Europe's struggle for religious freedom.

John was born about 1369 in the tiny village of Hussitz. His parents were peasants, and his father died when he was a baby. John's amazing advancements is little less than miraculous.

He entered a nearby school at Prachatic, where he studied grammar, rhetoric, dialectics, math, and astronomy. When he finished, his mother took him to Prague.

He received his degree in 1393, and seven years later was ordained to the Catholic priesthood. Eventually Huss became dean of the faculty of philosophy at the university.

But a more powerful position was that of preacher at Bethlehem Chapel, a church built by a wealthy nobleman for preaching only. When Huss advocated the political rights of the people and attacked the spiritual cancer of the church, craftsmen, farmers, merchants, and students flocked to hear him. Even the Queen sat before him in rapt attention. The preacher felt their love, their craving for church services they could understand, their interest in sermons that exalted Christ, their hunger for spiritual food. The Scriptures were not available in the common language and many of the religious teachers could not read the few Latin copies that were available.

The Roman church was at one of its low points in history. Two popes were trying to rule the church, Clement VI in Avignon, France, and Boniface I in Rome. — Each was supported by cardinals from his own country, while the epithets "thief, despot, traitor, son of Satan," were hurled back and forth. High church offices were being sold. Indulgences, remittances of punishment for sins, were hawked about the country by shrewd peddlers. Immense sums were garnered from peasants and sent to the papal treasuries. This was totally different from Biblical doctrines, Huss knew. He had carefully compared the "condemned" views of Wycliffe with Scripture and decided that the English "heretic" had discovered the truth. A man, he believed, could be saved without confessing his sins to a priest. Faith in Christ was what really counted, not religious works. With a burning heart, Huss took these liberating truths to the people.

Huss' preaching had been overlooked at first in the noisy conflicts of the rival popes. But a university professor informed the archbishop that "various books of that pestilent Englishman, Wycliffe, are multiplied in your

diocese." Huss had translated Wycliffe's revolutionary *Trialogues*. They stated that where the church and the Bible do not agree, we must obey the Bible; and where human authority and conscience are in conflict, we must obey conscience.

Alarmed, the cleric secured a papal proclamation that gave him power to proceed against heresies. He ordered Hus to bring the writings of Wycliffe to him.

"Sir," Huss responded, "please point out the errors here. I am ready to reject everything proved to be opposed to Scripture and reason."

The bishop refused to discuss the matter. He seized the beautiful, handwritten volumes and ordered them burned. He also ordered Huss to stop preaching.

"I have been called of God," he answered. "I vow it to be my purpose to defend the truth of Holy Scripture, even to death."

A month later the local bishop burned another set of precious books. Indignation swept over Bohemia.

"Fire," Huss thundered from his condemned pulpit, "does not consume truth. Only little minds vent their anger upon inanimate objects."

Now the Roman Pope took note of the challenging preaching in Bethlehem Chapel. He issued a citation ordering Huss to Rome. Huss ignored the citation. A commission of cardinals declared him "excommunicated." Huss replied to the point: "I would rather obey God than man."

The bishop blanketed Prague with an "interdict." By this decree, the church sacraments were forbidden to the entire city. Only the dying could receive communion. This church weapon won over some people to the Pope's support.

Huss drew up a firm confession of faith. "I am ready to give to every man an account of the faith that is in me. I am ready, trusting on my Lord Jesus Christ, to endure a terrible death sooner than say anything contrary to the will of Christ and His Church."

Emperor Sigismund called a church council in 1414 at Constance, Germany, to settle the scandalous papal conflict. He urged Huss to take his case before the council, giving

him a safe conduct pledge for Huss' return.

When Huss arrived, his friends asked Pope John XXIII, a new Pope, if Huss would be safe. "Had he killed my own brother, not a hair of his head should be touched," John assured them.

Huss was summoned before the cardinals and denounced as "a mind-reader, a magician, and a vile heretic."

Huss answered, "I have taught nothing in secret, so I wish to answer my accusers publicly."

The cardinals refused, and demanded that Huss be imprisoned. Jailers promptly threw him into an underground dungeon through which a sewer flowed into the Rhine. The disease-laden stream soon sickened Huss.

On Christmas Day the emperor arrived. Pressed by the church leaders, he decided Huss should be condemned as a heretic, despite vigorous protests from Bohemian nobles. "Let us do evil that good may come," the ruler said.

Early the next year, Pope John, ruling at Avignon, saw that the council was turning against him. He abdicated and fled, but was captured. He was deposed by the council and, ironically, placed in the same prison with Huss, the man he had condemned.

On June 5, 1415, after eight months of confinement, Huss was taken to the Franciscan monastery in Constance for his trial. Although racked with illness, he stood erect before the array of robed dignitaries. A din of harsh charges greeted him. His pleas in defense were shouted down. On June 23 his books were condemned to be burned. On July 6, before the King and the council, he was sentenced to the stake.

Hearing this he fell to his knees and prayed, "Lord Jesus, forgive my enemies." There followed a shameful ceremony. The churchmen placed on his head a tall paper cap on which painted devils were tearing a sinner with their claws. The churchmen droned piously, "We now give your soul over to the devil."

"Lead him out and burn him," shouted the mayor to the executioners. Huss prayed aloud on the way. "In Thee, O Lord, do I put my trust; let me never be ashamed." When the executioner demanded his prayers

be ended, he cried joyfully: "Lord Jesus Christ, gladly and in humility will I bear this shameful and cruel death for the sake of Thy holy Gospel."

He was tied to a tall stake with water-soaked cords and the fire was lighted. While the wind blew smoke and flame into his face, he was heard singing, "Jesus Christ, Son of the living God, have mercy upon."

When the flames died down, the executioner broke every bone separately. The head was crushed with a club, and the ashes and remains were thrown into the nearby Rhine.

That night the Bohemians dug up the earth beneath the stake and reverently carried it back to Prague. There the testimony of the Gospel burned brighter than ever among the people. Huss became a national hero. His followers rose against oppression of the church, and large numbers gave their lives in battle and at the stake.

But Huss had fueled a flame that didn't go out; a century later, a spiritual giant was to rise in Europe and throw off the Roman chains. While studying Huss' writings, Martin Luther was to say: "We have all been Hussites without knowing it!"

Copyrighted 1960, Scripture Press, Wheaton, Ill. Used by permission of POWER.)

Marie Rafajová:

Nad starým dopisem.

Zloutne jak listek
v parnu uvadlý.
Ruka, jež psala,
pod tůjemi tli,
země tam saje z ní
dotyk mých rtů —
poslední.

Otcova ruka
dávno už mi nepíše,
dozpíval:

"Nespustím se Ježíše . . ."

Jen srdce mé,
jež zpívalo s ním,
nad rukopisem vybledlým
doposud buší:
"Nespustím . . ."

Józa Novotný:

BÝTI nebo MÍTÍ?

Text: Lukáš 15,12.

Lidské pokolení můžeme dělit na skupiny s několika hledisk. Hlavní z nich jsou asi tyto: plemeno, stát, národnost, náboženství, sociální postavení, pohlaví. Přihlédneme-li však blíže, zjistíme, že přehrad, které tvoří rozdily plemenné, státní, národnostní, náboženské, sociální i různého pohlaví — se denně snižují tak, že rozhodně už dnes netvoří určité hranice, jako kdysi. Jedno plémě zasahuje do druhého. Avšak ani státní hranice není tím, čím kdysi byla. Čínská zeď jest už dnes prolomena — jest už dnes pouze historickou památkou, o které se v běžné řeči zmiňujeme, chceme-li kritizovat omezenost jednotlivce nebo celé skupiny lidí. Také říšský rozhraničovací kámen nemá již toho významu, který měl v minulosti. I národnosti si stojí blíže, než kdykoliv jindy. Vždyť se organizují celé skupiny národů, ba jsme svědky toho, čeho by se nebyl nadál ještě před několika málo léty ani nenapravitelný optimista — máme Svaz národů. A nebylo dohy ochotnější k smířování náboženských rozdílů nad naši, ba nechybí ani vážných návrhů, ani skutečných pokusů i hotových uskutečnění v sbližování a spojování jednotlivých církví. Děli-li sociální postavení skupinu od skupiny v minulosti, jistě dnes vykonáno mnoho na odstranění přehrad. V každé zemi trochu jinak, avšak cíl jest tenž. Rozhodně sociální přehrad nerostou do výše, nýbrž se snižují. Jestliže ještě do nedávna žena byla považována za méněcenného člověka a proto s ní jednáno podle tohoto názoru, dnes v pokrokových zemích jest vyhrán boj za rovnoprávnost ženy v každém ohledu.

I zdálo by se jakoby lidské pokolení překonalo veškeré přehrad, a že jsme již v dosahu onoho ideálu, o kterém Písmo svaté častokrát a rozličnými způsoby mluví: "aby všichni v jedno byli", a "budeť jeden ovčinec a jeden pastýř". Jistě jest to naše přání, za které se nejen modlíme, nýbrž o které i vážně usilujeme. Avšak jsme ještě velmi vzdáleni od onoho ideálu přes veškeré snahy, a protože jest jedna přehrada, jež lidské pokolení přesně dělí na dva tábory a tuto přehra-

du se lidstvu nepodařilo sbořit, ba ani snížit, a to proto, že vlastně tato přehrada dělí dva naprosto od sebe se lišící světy. Jest to přehrada tak stará, jako lidstvo samo a pevná jako věky. Jest to ona přehrada, již naznačují naše texty. Na světě jsou lidé verše dvanáctého a lidé verše devatenáctého. Prvá skupina volá rozčileně a sobecky svým svěťovým názorem i celým svým životem s marnotratným synem před jeho velkým duchovním převratem: "Dej mi". Druhá skupina se pokorně modlí k Otci nebeskému s marnotratným synem po jeho pokání: "Učiň mne." Jsme jistě všichni lidé na světě dětmi Božími a Otec nebeský také bez sporu miluje všechny své děti, ať už jsou mu ke cti nebo ku potupě — avšak jako jest rozdíl mezi poměrem otce k marnotratného syna k svému dítěti před jeho návratem ze světa a po návratu, tak jest i rozdíl mezi lidmi první a druhé skupiny.

Podívejme se blíže na obě skupiny. Nejprve skupina první. Nejprve pohledněme na skupinu, které obyčejně říkáme hmotáři, materialisté, ač takové pojmenování plně nevystihuje charakteristiku těchto lidí, vždyť do jisté míry jsme všichni hmotáři, materialisté, lidé tělesní. Dokud jsme v těle, ani jinak nemůže býti. A pak hmota konec konců není nic špatného. Není vůbec špatné hmoty, všechny hmoty jsou krásné a dobré, když se jich dobře užije. Není hmota vinna, když jí člověk špatně použije. Nezapomeňme, že jest to tatáž hmota, železná ruda, z které jeden člověk vyrobí vražednou zbraň a druhý pluh, na obdělávání půdy. Jest to tatáž role papíru, z které jeden člověk vyrobí knihu a druhý literární škvár. A jest to tentýž peníz, kterým lidumil zachraňuje sirotka od hladu a druhý si opatřuje nefest. Není špatné hmoty na světě, jsou jen špatní lidé, kteří bez její viny jí špatně užijí. Bez hmoty není možno býti na živu. Nemělo by tedy vůbec míti špatný zvuk slovo hmota. Že však má, to má svoji příčinu. Pod slovem hmotář myslíme na člověka, který výlučně a jenom žije viditelným věcem, těmi se celý den zabývá, — pro ně má zájem, čas, peníze, své síly. Jiné neviditelné věci jsou mu neskutečné a proto nemá o ně zájem. Není pochyby, že jen zaslíbenost jest příčinou tohoto stavu,

nebot' už i dítě musí umět pochopit, že největší věci na světě jsou neviditelné: láska, radost, trpělivost, pokora?

Jest s podivením, že lidé tak lehko podlehli propagandě komunistické s tak mělkým programem, kde jen "míti" má cenu, avšak "býti" jest skoro nemožné. A komunisté se tím netají, že jejich ideálem je "Marxisticko-komunistický program." Jak pravdivé jest slovo Ježíše Krista, že "ne samým chlebem živ bude člověk". Že každý takový směr musí skončit špatně, dostatečně dokazuje případ marnotratného syna. Jeho odchod z domu otcovského s heslem "Dej mi" skončil u vepřů a musil tak skončit. A každý podobný pokus musí skončit u vepřů, obrazně řečeno. Tak skončil starý Babylon. Odešel od svých ideálů stavitelských a klesl na nízkou úroveň touhy po zlatě, jež ho zaslepila a konečně zdolala. Tak zahynul i antický Řím. Vzdalil se velmi brzy od tradičních uměleckých tužeb, zděděných po Recku, uchýlil se nejprve k lákavé státnické dráze, jež se brzy zvrhla v sobecké podmaňování slabších a konečně úplně dokonal v nízké požívačnosti. A tak konečně i Německo vzalo za své. Velmi záhy odešlo z domu otcovského svého národního určení, brzy přestalo býti národem "básníků" a "myslitelů" a zaměnilo pero za meč. A tak to ani jinak nemohlo dopadnout než jako u marnotratného syna — u vepřů. Není valného rozdílu mezi smrtí oběšením na hedvábném laně, jak činili kdysi v Turcku při vznešených zločincích a smrtí na konopném laně při hrubých zločincích. Visi oba! A tak všechny cesty naprostého a výlučného hmotářství musí skončit u vepřů, ať už zdánlivě se ty cesty poněkud liší. V podstatě jsou stejné. Jsou stejné u skupin i jednotlivců. Ne samým chlebem živ bude člověk — i když ten chléb jest namazaný.

Jenom, co jsi má cenu,

Co však jen máš, o synu,

A byt' to hyl svět celý,

Tvou prázdnou duši nezacelí.

Komunismus si podkopal půdu pod nohama, když hned na začátku své historie škrtl ze svého programu Boha, život věčný a celou říši ducha. Heslo, které jedině jest důstojno člověka — "Býti" — nemá místa v komunistickém programu a proto jest odsou-

zeno k smrti. Amen.

Modlitba. Bože věčný, pomoz nám, abychom nikdy nezapomněli na ideál Ježíše Krista pro člověka — abychom především toužili něčím "Býti" a nespokojili se pouze něco "Míti". Amen.

OD PŘEDSEDY JEDNOTY

Milí bratři a milé sestry,

děkujeme Vám za Vaši pomoc Jednotě. Jsme Vám vděční za Vaše modlitby, za Váš zájem a za Vaše peněžité dary. Mnozí z Vás jste odpověděli na naši vánoční výzvu a poslali jste nám peníze, abychom pomohli těm, o kterých víme, že pomoci potřebují. — Určité částky těchto peněz bylo použito na posláni balíků některým bratřím kazatelům různých evangelických církví v republice a jejich rodinám. Rádi bychom takto pomohli i jiným bratřím farářům, rádi bychom jim poslali i knihy. Mnozí z nich čtou anglicky, ale ke knihám, zde vydaným, nemají přístup. Můžeme Vás ubezpečit, že se opravdu rozmýšlíme, jak jednoho každého dolaru, který nám zašlete, užít. S čistým svědomím můžeme říci, že se nám to, s pomoci Boží a s obětavostí našeho bratra poklaníka, daří. Proto Vás prosíme, abyste neobležovali ve své štědrosti. Rádi bychom pomohli i ostatním bratřím farářům, kteří slouží věci Kristově u nás doma. Pán Bůh Vám zaplat' za Vaši lásku a ochotu.

Milouš Řepka.

Čtenářům t. l. znovu doporučujeme právě vydanou knihu br. far. Jana Yarkovského, "IT HAPPENED IN MOSCOW" (Vydal Vantage Press, New York, N. Y.; cena, \$3.95).

V mlčení je veliká síla. Žádný z těch lidí neví, jak veliká síla jest umět mlčet." TGM.

Mezinárodní spolupráci k trvalému míru

International Cooperation Administration (ICA), americká státní instituce, působící při Programu zahraniční pomoci, má zájem o kvalifikované exulanty, kteří jsou ochotni přijmout zaměstnání v hospodářsky méně vyvinutých zemích Asie, Afriky a Latinské A-

meriky. V úvahu přicházejí osoby, jež mají technické znalosti a zkušenosti v některém hospodářském oboru, znalci a specialisté, jakož i zkušení řemeslníci, učitelé, kteří znají dokonale řeč některé z vyvíjející se země. — Předpokladem je, aby uchazeč hovořil obzvláště některou ze světových řečí — anglicky, francouzsky, španělsky. Vyhovující uchazeči budou působit v zahraničí na základě přesné pracovní smlouvy.

Zájemci necht' pošlou krátký životopis (základní osobní data, zejména zda ženat, údaje o vzdělání, zkušenostech, znalosti jazyků — do jaké míry slovem a písmem, od kdy k dispozici) v jazyce anelickém na American Fund for Czechoslovak Refugees, 1775 Broadway 19, N. Y. Americké občanství není podmínkou. —FEC.

Předplatné na Křesťanské Listy a Husův Lid a dary na práci Jednoty došlé do
1. června 1961

A. Heiner, Seattle 55, Wash.	\$ 3.00
Frank Hejzlar, Par Falls, Wis.	27.50
Mrs. Anton Zemlicka, Cedar Rapids, Ia.	4.00
Dr. Jar. Mrazek, Tolono, Ill.	7.00
Christian Sisters Union of the Unity of the Brethren, Taylor, Texas. (Zaslala Mrs. A. Kubala, Taylor, Texas)	10.00
Rev. J. A. Barton, Taylor, Texas	9.00
Wm. Cap, Toronto, Ont., Canada	2.00
Rev. E. Molnar, So. Pasadena, Calif.	10.00
Chas. Jasa, Wahoo, Nebraska	7.00
Mrs. F. J. Malina, Shiner, Texas	5.00
A. Valeyo, Clearwater, Florida	5.00
Mrs. Emma Novotny, Schuyler, Neb.	2.00
Miss Karla Ströbl, Bethel Park, Pa.	4.00
Jaroslav Galda, Omaha 9, Nebraska	10.00
Vinc. Dusek, Rowena, Texas	2.00

S díky přijala a o další podporu prosí, Jednota čsl. Protestantů, John Opie, pokl., 4800 South Hoyne Ave., Chicago 9, Ill